

ПОЛІЦЕЙСЬКІ ПОСЛУГИ — БАЗИС ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ

Нормативне закріплення категорії «поліцейські послуги» можна визнати визначною віхою в процесі переходу до сервісних засад функціонування влади. Після остаточного утвердження концепту адміністративних послуг в Україні, який на початковому етапі сприймався із значними застереженнями та викликав гостру дискусію, настав час переосмислення ролі усіх владних інституцій, зокрема і тих, які традиційно сприймаються як інструмент примусового забезпечення домінування держави. Сприйняття поліції як суб'єкта сервісного обслуговування інтересів суспільства, в цілому, не суперечить традиційному розумінню його призначення — «служити і захищати», але вимагає якісного перетворення на рівні безпосередньої взаємодії із громадянами на базі виводу нових ідеологічних, наукових і нормативно-правових засад.

З'ясування сутності поліцейських послуг актуалізує невирішені питання у сфері публічних, зокрема, державних послуг, наукові пошуки щодо яких від початку були зосереджені виключно на адміністративних послугах. Відтак, відсутність загальнотеоретичних напрацювань в питаннях завдань і функцій сучасної держави на сьогоднішній день зумовила існування суттєвих прогалин у розумінні сервісної складової її призначення та стали фактором алогічності реформ, яких так потребує суспільство.

Виходячи із буквального тлумачення ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію», завданнями цього органу є надання поліцейських послуг. Якщо виходити з того, що єдиним завданням органу — представника силового блоку держави є надання послуг, можна зробити висновок, що і вся діяльність держави набуває характеру сервісу. Така радикальна точка зору має своїх прихильників (Проблеми теорії та практики інспекційної діяльності публічної адміністрації в Україні / Автор-упорядник О. А. Банчук. — К. : КонусЮ, 2009. — С. 24), але поки що є застарілою і для політикуму, і для суспільства, і для наукової спільноти. Свідченням тому є намагання перефразувати положення Закону у небагатьох коментарях, у яких завдання поліції традиційно визначаються як «реалізація державної політики у сферах» забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності. Поліцейськими послугами вважаються лише надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Таким чином, норма Закону України «Про Національну поліцію» поставила чимало складних запитань не лише щодо функціонування поліції, але й щодо розуміння загальної категорії «послуга» в публічному праві. По-перше, закріплені в Законі завдання не можна розглядати як кінцевий результат, вони можуть визнаватися послугами лише з точки зору розуміння послуги як процесу діяльності, або безперервної єдності діяльності та результату, що споживається в процесі його створення. В такому випадку виникає конфлікт у концептуальних підходах до розуміння публічних послуг, оскільки інший їхній різновид — адміністративні послуги — визначено в Законі України «Про адміністративні послуги» саме як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання послуги. Слід врахувати і необхідність систематичності та безперервності протидії злочинності та забезпечення публічної безпеки, що також свідчить про необхідність перегляду обраного в законодавстві підходу з метою суперечливого сприйняття елементів єдиної системи публічних послуг.

По-друге, буквальне тлумачення ст. 2 Закону ставить під сумнів такі аксіоматичні ознаки публічних послуг, як: 1) індивідуалізація, тобто пов'язаність з особою виконавця та процесом вчинення ним певних дій (здійснення певної діяльності); 2) ініціювання надання послуги виключно споживачем (Сороко В. М. Концептуальний підхід до проблеми запровадження інституту надання державних послуг в практику діяльності державних службовців / В. М. Сороко // Вісник державної служби України. — 2004. — № 3. — С. 11). Забезпечення публічної безпеки і порядку, протидія злочинності та охорона прав і свобод людини не є діяльністю «на замовлення» конкретної особи, хоча в окремих ситуаціях така модель є допустимою. Якщо таку діяльність вважати послугою, то «вигодоотримувачем» є не окрема людина, а суспільство в цілому. Питання ініціювання послуг щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, протидія злочинності та охорона прав і свобод людини також не може зводитись виключно до наявності звернення конкретної особи. Надання цих послуг «активується» із створення відповідних підрозділів Національної поліції та завершується їх ліквідацією.

Єдине завдання, що в повній мірі «вписується» у вже існуючу концепцію публічних послуг — це надання допомоги особам, що її потребують. Проте, пажасть, вичерпного переліку форм та умов надання такої допомоги поки що не вироблено і нормативно не закріплено. До поліцейських заходів, передбачених Законом, спрямованих на реалізацію цього завдання можна віднести поліцейське піклування.

Слід також врахувати, що Національна поліція є суб'єктом надання адміністративних послуг, які у своїй переважній більшості реалізуються в межах дозвільної системи МВС України. Судячи із презентації Головного офісу патрульної поліції м. Києва, можна зробити висновок

про надання Національною поліцією інформаційних послуг, зокрема щодо розгляду матеріалів адміністративної справи, евакуації автомобіля тощо.

Таким чином, можна зробити висновок, що поліцейські послуги можна розглядати у широкому розумінні, з точки зору якого будь-яка діяльність Національної поліції є поліцейською послугою. З точки зору цього підходу поняття «поліцейські послуги» формується через визначення суб'єкта надання — Національну поліцію. Якщо ж розглядати поліцейські послуги з точки зору змісту діяльності, отримуємо значно вужчу категорію, яка не охоплює адміністративні й інформаційні послуги, що надаються поліцією. У вузькому розумінні поліцейські послуги — це надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19/print1452601049933142>
2. Проблеми теорії та практики інспекційної діяльності публічної адміністрації в Україні / Автор-упорядник О. А. Банчук. – К. : КонусЮ, 2009. – 272 с.
3. Сороко В. М. Концептуальний підхід до проблеми запровадження інституту надання державних послуг в практику діяльності державних службовців / В. М. Сороко // Вісник державної служби України. 2004. № 3. С. 11-19.

ДАНИЛЕНКО Ю. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри адміністративного та фінансового права

ПРОЦЕДУРНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Реформування державної служби в контексті адаптації вітчизняного законодавства про державну службу до стандартів Європейського союзу, обумовило необхідність впровадження ефективних інструментів оцінювання діяльності державних службовців. Взаємін атестації, яка на сьогоднішній день «трансцендентально» оцінює готовність особи виконувати функції за посадою, наголос повинен бути зроблений саме на результатах роботи державного службовця за короткий проміжок часу. Це і стимулюватиме державних службовців до більш ефективної та результативної роботи, і допомагатиме керівникам державного органу